

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Славна історія однієї з найстаріших бібліотек в Україні – Наукової бібліотеки Уманського національного університету садівництва, починається від заснування в 1844 р. в Одесі Головного училища садівництва.

Щорічний кошторис училища передбачав обов'язкове придбання книг для наукових і навчальних цілей. Бібліотека училища забезпечувала кожного учня основною навчальною та додатковою літературою, яка давала змогу поглибити знання з предметів. Зібрання склалися з садівничої літератури вітчизняних та зарубіжних авторів. Це були видання з декоративного садівництва, наприклад, французьких авторів ще початку XVIII ст. (найстаріша книга «Теорія і практика садівництва» (1715), «О roslinach, ich utrzymaniu, gozmpozneniu, i zazuscii» (1777), «Ботаники первоначальные основания» Н. М. Амбодика (1795), а також на німецькій, чеській, польській, французькій, англійській, італійській та інших мовах. На сьогоднішній день у фондах бібліотеки є книги-свідки одеського періоду її існування: «Курс земледелия с приложением к полеводству» (1837), «Беседы о сельском хозяйстве» (1845), «Журнал земледельцев» (1851–1859), «Журнал сельского хозяйства и овцеводства» (1842–1850), «Журнал садоводства» (1852–1858), «Земледельческий журнал» (1825–1840), «Записки Императорского общества сельского хозяйства» (1841) та багато інших. Колектив бібліотеки дбайливо зберігає наукову літературу з плодівництва, ґрунтознавства, праці дослідних станцій, періодичні

СОМОВА
Наталія Данилівна
Директор бібліотеки

видання «Вестник Европы», «Современник», «Отечественные записки», «Киевская старина» та інші.

За звітними даними на 1 січня 1886 р. у бібліотеці значилося різного роду журналів, книг, брошур 3607 екземплярів в 7075 томах. За рік фонд поповнився 269 екземплярами в 402 томах на суму 730 крб. Тож на 1 січня 1887 р. загальне число томів становило 7477 одиниць літератури. Книги надходили і від приватних осіб та окремих установ.

Наприкінці XIX ст. станом на 1 січня 1899 р. у фундаментальній бібліотеці налічували 6182 екземпляри назв обсягом 11416 томів (книг) на суму 32 813 крб. 03 коп. Річна кількість надходження склала 195 чисельністю 340 книг. Отож на початок 1900 р. в бібліотеці налічували 11 756 книг. У цей час фундаментальною бібліотекою завідував бібліотекар В. Шипович, а учнівською – А. Маковиць. За призначенням педради училища фундаментальною бібліотекою завідував один з викладачів, серед них був відомий вчений-метеоролог В. О. Поггенполь.

Учнівська бібліотека мала п'ять розділів: загальний відділ чисельністю 1262 екземпляри книг, допоміжний – 362, спеціальний – 354, довідковий – 138 та іноземний – 71 екземпляр.

Окрім спеціальних дисциплін, у Головному училищі садівництва вивчали супутні та загальноосвітні предмети: ботаніка, фізика, хімія, мінералогія, математика, креслення, історія, російська література, німецька і латинська мови та ін., про що свідчать підручники з цих дисциплін, які збереглися й нині.

Праці викладачів училища хоча й не виділяли в окремий фонд, проте на кінець XIX ст. їх нараховувало більше 70, зокрема директора училища Д. С. Леванди – «Устройство коша для хранения кукурузы, уборка, хранение и молотья ея»; інспектора училища та викладача фізики, хімії та метеорології В. О. Поггенполя – «Цветочный календарь для г. Умани на 1896 г.»; П. Г. Анциферова – «Крупный рогатый скот при практическом хозяйстве Уманского училища земледелия и садоводства»; викладача тваринництва І. І. Калугіна – «Молочное хозяйство фермы Уманского училища земледелия и садоводства»; учителя російської мови і законодавства В. О. Долбіна – «Курс законовведения»; головного садівника Царициного саду Ю. Р. Ланцького – «Культура

І. І. Корабльов у бібліотеці Уманського сільськогосподарського інституту, 1949 р.

орхідей», «Культура фуксій», ягідних порід: «Культура малини», «Культура смородини», зерняткових — «Маточні дерева Уманського Царициного Сада»; викладача сільськогосподарської економії і сільськогосподарської технології П. А. Загорського «Романовская селекционная станция графа Шувалова»; інспектора землеробського відділення М. К. Васильєва з даними дослідів посіву різних сортів злакових у розсаднику Уманського училища землеробства і садівництва та ін.

У 1908 р. О. М. Челінцев, працюючи бібліотекарем та учителем технології, городництва і садівництва, видає «Каталог фундаментальної бібліотеки».

Серед книг наукової бібліотеки є не лише видання викладачів та співробітників училища (М. І. Анненкова, П. Г. Анциферова, М. К. Васильєва, О. І. Дусечкіна, І. П. Жабикіна, П. А. Загорського, Я. М. Калиновського, І. І. Калугіна, Ю. Р. Ланцького, А. Лапіна, Д. С. Леванди, Л. Т. Лучинського, В. В. Пашкевича, Р. Л. Перше, В. О. Поггенполя, Л. П. Симиренко, М. Є. Софронова), а й випускників (В. С. Богдана, Я. Л. Бороховича, М. О. Воїнова, А. К. Карабетова, С. М. Мірзаянца, Й. К. Пачоського).

Станом на 1910 р. бібліотека училища складалась із трьох самостійних відділів: фундаментальної бібліотеки (перебувала в розпорядженні особи з числа викладачів, призначеної педрадою училища), учнівської (завідував викладач російської мови) та бібліотеки підручників (під наглядом вихователя-наглядача пансіону). Крім того, при кабінетах була своя довідкова література

Унікальна колекція стародруків університету

і посібники з фаху, а в Царициному саду — спеціальна бібліотека з садівництва.

Однак події 1917–1920 рр. — революція, переворот, громадянська війна — значно вплинули на матеріальне становище всього навчального закладу, проте бібліотека вціліла, за винятком «шкідливої» літератури, яка не відповідала ідеологічним засадам нового устрою держави.

У 1923 р. в агротехнікумі відкрили робітничий факультет; 1924–1925 навчальний рік став роком економічної стабілізації, а 1925–1926 — пройшов під девізом: «Навчання — перше місце». Стабілізація позитивно вплинула на роботу бібліотеки і вона знову посіла гідне місце серед основних навчальних підрозділів технікуму, а з 1929 р. — інституту. Після тривалого періоду суспільно-політичних змін та економічного занепаду відновились науково-дослідна робота. До бібліотечного фонду додалася низка наукових видань, підготовлених викладачами навчального закладу: І. І. Корабльовим — з бджільництва, М. Є. Софронівим — з овочівництва, С. Л. Бонецьким — з квітництва та ін.

Колектив бібліотеки: зліва направо: перший ряд: Л. П. Кецькало, Н. В. Михайлова, М. М. Фіткаленко, Т. Р. Опаленко, Н. О. Чернова, Л. М. Брижатюк, В. А. Гейко-Черних, Н. В. Поліщук; другий ряд: В. І. Охмак, О. О. Рудковська, О. В. Ковальчук, заст. директора С. В. Прокопенко, І. С. Садовський, директор бібліотеки Н. Д. Сомова, Л. О. Бондаренко, В. С. Побережець, О. О. Борейчук, І. М. Козлова, Л. В. Тодосійчук, Г. А. Маєвська

Учитальній залі бібліотеки, 1953 р.

У 1930 р. бібліотека налічувала було 50 тис. томів вартістю 50 тис. крб. Щорічно на придбання літератури виділяли 24 тис. крб. У 1940 р. бібліотека придбала 101 екземпляр нового підручника з плодівництва.

Напад німецьких загарбників 1941 р. приніс значні матеріальні збитки. Бібліотека Уманського сільськогосподарського інституту втратила десятки тисяч книг. Проте, завдяки зусиллям завідувача бібліотеки В. І. Пашиної, асистента кафедри ботаніки В. С. Горячової, лаборанта З. М. Ковальчук, бухгалтера інституту М. І. Латюка та механіка М. І. Коцюбинського вдалося сховати найцінніші фундаментальні видання бібліотеки в підвальних приміщеннях, відгородивши цегляною стіною. Таким чином, була збережена надзвичайно цінна література для майбутніх поколінь.

Одночасно вилучено літературу в кількості 102556 примірників, що переходили під час окупації і передані їй господарям — бібліотекам учительського інституту, технікуму механізації сільського господарства та міських шкіл.

Згідно з книгою сумарного обліку в жовтні 1946 р. фонд бібліотеки нараховував 51 698 примірників книг і брошур. У повоєнні роки відновлюється робота бібліотеки, у фонд щорічно надходять нові підручники, посібники, які згідно з програмою забезпечували навчальний процес.

У 1976 р. був введений у дію новий навчальний корпус. Це дало змогу розширити площі бібліотеки під книгозбирання та читальні зали, а також покращити умови

Студенти ознайомлюються зі стародруками університету, 2018 р.

праці бібліотечних працівників. Двоповерховий будинок, зведений ще на початку 1860 рр., тепер був зайнятий бібліотекою, книжковий фонд якої став помітно зростати у зв'язку з відкриттям у 1971 р. на плодоовочевому факультеті спеціалізації з технології переробки сільськогосподарської продукції та у 1976 р. — економічного факультету з економічним та бухгалтерським відділеннями.

У 1960–1980 рр. бібліотека Уманського сільськогосподарського інституту активно проводить культурно-масову роботу з популяризації бібліотечного фонду: тематичні виставки, перегляди нової літератури та періодичних видань — фахових та галузевих журналів, влаштовують читальні конференції, бесіди, зустрічі з письменниками, поетами, артистами, художниками.

На початку 1990 р. книгозбірня нараховувала понад 200 тисяч примірників книг та брошур і мала три структурні підрозділи: відділ обслуговування читачів — абонемент і читальний зал з сектором масової роботи; відділ комплектування з сектором обліку літератури та наукової обробки і довідково-бібліографічний відділ.

У 2003 р. рішенням вченої ради університету бібліотеці було надано статус Наукової. З 1 вересня 2009 р. було введено в дію нове приміщення Наукової бібліотеки.

Сучасна Наукова бібліотека Уманського національного університету садівництва розміщена в окремому приміщенні загальною площею 3799,54 м², зокрема для зберігання фондів 1814,2 м². Структура бібліотеки: відділ обслуговування (два абонементи навчальної літератури, абонемент наукової літератури, абонемент художньої літератури, дві читальні зали на 100 посадочних місць кожна, читальна зала періодичних видань, читальна зала для обслуговування науковців університету, зала інформаційних технологій); інформаційно-бібліографічний відділ, зала каталогів та картотек, відділ наукової обробки та організації каталогів і комплектування, відділ зберігання фондів. Гордістю бібліотеки та університету є музейна кімната, де зібрана історія нашої бібліотеки з часів заснування до 1929 р., з її першою інвентарною книгою та сургучевою печаткою, яка є єдиною в університеті, що збереглася до наших днів.

Наукова бібліотека Уманського НУС як структурний підрозділ університету спрямовує свою діяльність на виконання таких завдань: інформаційне забезпечення навчального процесу університету, інформаційно-бібліографічний супровід наукових досліджень професорсько-викладацького складу, наукової діяльності студентів, магістрів та аспірантів, збереження та поповнення фонду бібліотеки науковою та навчально-методичною літературою, подальший розвиток автоматизованої інформаційно-бібліотечної системи на базі програмного забезпечення «УФД / Бібліотека», бібліотечно-бібліографічні та соціологічні дослідження, просвітницько-виховна робота серед студентів університету.

Нині діяльність наукової бібліотеки спрямована як на забезпечення умов для навчання, наукових досліджень, так і на інтелектуально-духовний і культурний розвиток кожного відвідувача.